

GÖTEBORGS UNIVERSITET

En intervjustudie med fokus på pedagogers arbete kring musik i förskolan

Berg Maria, Månsson Jimmy

”Inriktning/specialisering/LAU390

Handledare: Cecilia Björck

Examinator: Birgitta Kullberg

Rapportnummer: VT14-2920-009

Abstract

Titel: En intervjustudie med fokus på pedagogers arbete kring musik i förskolan

Författare: Berg Maria, Månsson Jimmy

Termin och år: Vårtermin 2014

Kursansvarig intuition: Pedagogen

Handledare: Cecilia Björck

Examinator: Birgitta Kullberg

Rapportnummer: VT14-2920-009

Nyckelord: Förskola, musik, innehåll och metod, pedagog, identitet, musikalisk miljö, det sociokulturella perspektivet, kognitiva processer.

Sammanfattning

Examensarbetet behandlar pedagogers tankar kring musik som innehåll och metod på deras arbetsplats. Syftet med examensarbetet är att synliggöra de aspekter som arbete med musik kan tillföra i förskoleverksamheter grundat på pedagogernas uttalanden. I arbetet har vi kollat närmare på vad tidigare forskning säger om musik i förskolemiljö och vi belyser också viktiga teorier som vi tycker är viktiga för vårt arbete. Vi använde oss av en kvalitativ undersökning i form av intervjufrågor där pedagoger fick samma frågor ställda till sig, men där det fanns utrymme för följdfrågor. I metodkapitlet kommer vi titta närmare på hur vi genomförde arbetet. I resultatdelen så redovisar vi pedagogernas uttalanden och ser vilka uttalanden som framkom tydligast under intervjuerna. Dessa uttalanden kommer vi anknyta till tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter i diskussionsdelen. I diskussionsdelen vill vi också belysa olika didaktiska konsekvenser som kan uppstå i arbetet med musik i förskolan.

Förord

Vi har i vårt examensarbete valt att fördjupa oss i musik som innehåll och metod i förskolan. Vi är båda intresserade av musik på ett eller annat sätt. Om vi skulle beskriva vad musik innebär för oss skulle vi säga att musik är ett universellt språk som förmedlar känslor, uttryck, moral, värdegrunder och ideologi. Musik för oss är magiskt och skapar glädje samt gemenskap.

Barn som rör sig

arbetar med alla sina sinnen.

Barn som använder sina sinnen

kan också kommunicera bättre.

Barn som kan kommunicera

kan också känna för och värna om sina medmänniskor (Engelholm, 1993, s. 3).

Vi vill först och främst tacka alla pedagoger som tog sig tid och ställde upp som studieobjekt i undersökningen. Vi vill även tacka Cecilia Björck som har varit vår handledare och guidat oss och gett oss konstruktiv kritik. Slutligen tackar vi varandra för samarbete och diskussioner som fört oss fram till slutmålet.

Innehållsförteckning

Abstract

Förord

Innehåll

1. Inledning	6
2. Syfte och frågeställningar	7
3. Tidigare forskning	8
3.1 Musik som innehåll och metod	8
3.2 Pedagogens uppdrag	8
3.3 "Alla kan"	9
3.4 Individens tolkning av musik	10
3.5 Tillgänglighet	10
3.6 Identitet	10
3.7 Barns språkliga strategier	11
4. Teoretisk utgångspunkt	12
4.1 Lärandeperspektiv	12
4.2 Det sociokulturella perspektivet	12
4.3 Samspel	13
4.4 Tänkannde som process	13
5. Metod	15
5.1 Kvalitativ metod	15
5.2 Intervju som vetenskapligt redskap	15
5.3 Strategiskt urval	15
5.4 Inför det praktiska genomförandet	16
5.5 Genomförandet	17
5.6 Intern validitet	18
5.7 Datainsamling och transkribering	18
5.8 Analys	18
5.9 Etik	19
6. Resultatredovisning	20
6.1 Presentation av respondenterna arbetsplats	20
6.2 Barnens behov i fokus	20
6.3 Musik som innehåll respektive metod	21
6.4 Att skapa sig en identitet	23
6.5 Trygghet och gemenskap	23

6.6 Traditioner och kulturarv	25
6.7 Studiens huvudresultat	26
7. Diskussion.....	27
7.1 Metoddiskussion	27
7.2 Musik som innehåll och metod.....	27
7.2 Att skapa sig en identitet.....	30
7.3 Den traditionella förskolan	31
7.4 Lärandeperspektiv.....	32
7.5 Det sociokulturella perspektivet	32
7.6 Språk och Samspel	32
7.7 Tänkande som en process	33
7.8 Didaktiska konsekvenser för läraryrket	34
7.9 Vidare forskning.....	34
8. Referenser	36
Bilagor	38
Bilaga 1	38
Intervjufrågor.....	38

1. Inledning

Ämnen som musik, bild och dans i skolan har den senaste tiden varit ett hett debatterat ämne i media. En del tycker att musik inte hör hemma i skolan och en del tycker att det inte finns tillräckligt med musik i skolan. Edlund, Månsson, Bjursell och Lagercrantz (2013) skriver i en debattartikel i Dagens Nyheter om forskning som har visat att barn som får undervisning i estetiska ämnen i skolan lär sig bättre i de teoretiska ämnena. Debattartikeln hänvisar till de senaste PISA - (Programme for International Student Assessment) och IEA - (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) undersökningarna, som har visat att svenska elever presterar allt sämre i teoretiska ämnen. Samtidigt visar studier vid Karolinska Institutet (Edlund, Månsson, Bjursell & Lagercrantz, 2013) att elever som får dansa, spela och lyssna på musik presterar bättre i teoretiska ämnen som exempelvis matematik. En skola med estetiska ämnen på schemat, menar artikelförfattarna, skapar balans mellan lektionerna. Barn som får uppleva musik tidigt i livet utvecklar sitt logiska tänkande och arbetsminne på ett sätt som gynnar deras prestationer och förutsättningar i skolan.

I den ovannämnda debattartikeln om estetiska uttrycksformer, framgår det att variation kring estetiska ämnen och teoretiska ämnen har betydelse för utvecklingen av lärande. Vissa anser att musik är ett ämne som inte hör till i skolmiljön. Samtidigt är förskolans uppdrag att främja barns utveckling och lärande genom att skapa och kommunicera med hjälp av estetiska uttrycksmedel både som innehåll och som metod.

I läroplanen (2011) för förskolan står det att pedagoger har som uppdrag att "Skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande" (Lpfö 98, 2011, s. 7). I sin doktorsavhandling "Musikskap" skriver Ylva Holmgren (2014) att när man har musik som innehåll då är det musiken i sig som står i fokus för lärandet. Med musik som metod menar Holmgren att musik kan användas som redskap för att lära sig någonting annat, exempelvis matematik, språk och samarbete. På en förskola ska barnen bli erbjudna att prova på olika aktiviteter dels för att skaffa sig nya kunskaper men även för att finna sig själva och skapa en egen identitet.

Pedagogen Rob Barnes (2006) säger i boken "Lära barn skapa" att det svenska skolväsendet har som huvudmål att bland annat erbjuda barnet undervisning utifrån barnets egna behov och förutsättningar. Kreativitet har många egenskaper men ett av dem är att idéer sätts samman för att skapa någonting nytt i personens inre. Att vara kreativ kan involvera många olika estetiska uttryck och det är dessa uttryck som kan ha stått högst upp på listan för uppfinningarna som skapats under vår tid, menar Barnes. I samband med det är det synd att kreativitet inte får större utrymme i den svenska skolan. Att kunna skapa någonting nytt är trots allt ett av villkoren till att göra sig sedd i samhället. Att vara nytänkande och våga prova nya saker borde uppmärksammas mer då individer lättare kan komma att utvecklas i samma takt som samhället.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med vårt examensarbete är att få inblick i hur pedagoger talar kring deras arbete med musik. Vi vill med vår undersökning ta reda på hur pedagoger på olika förskolor med olika inriktningar resonerar angående musik som innehåll och metod.

Examensarbetets huvudfrågeställning är:

Hur beskriver pedagoger sitt arbete med musik på förskolor och hur relateras dessa beskrivningar till innehåll och metod i läroplanen?

Hjälpfrågeställningar:

Hur lägger pedagogerna upp musikaktiviteter?

Varför används musik som den gör och med vilket syfte?

3. Tidigare forskning

I detta kapitel beskrivs tidigare forskning inom ämnet musik i skolan, vilken påverkan den estetiska formen har på barn samt på vilket sätt musik kan vara ett läranderedskap. Vi redogör även för en pedagogs betydelse i arbetet med musik i verksamheten.

3.1 Musik som innehåll och metod

Pedagogerna och författarna Pramling Samuelsson, Asplund Carlsson, Olsson, Pramling och Wallenstedt (2008) skriver i boken "Konsten att lära barn estetik", att det "lustfyllda lärandet" är en kort mening som vi jämt och ständigt får höra. Det kan vara så att människor har en bild av lärandet som någonting tråkigt och ansträngande medan lek och skapande är mer lustfyllt och enkelt, någonting som utvecklas av sig själv. Begreppet skapande i denna kontext innebär musik eller dans. Förskoletiden för barnen har betydelse för deras fortsatta lärande. Med detta menas att barn ska kunna introduceras för lek och lärande där dessa två komponenter bland annat utgör varandras förutsättningar. Musik som metod, det vill säga uttrycksform, och musik som innehåll, det vill säga ting som barn ska få förståelse för, står skrivna i förskolans läroplan och bör därför följas, menar Pramling Samuelsson, m.fl.

Pramling Samuelsson et. al. fortsätter diskussionen med att i verksamheter där bland annat musik och dans tas tillvara på, kan processen ses som ett medel och ett mål. Medel i den mening att kunna behandla barns upplevelser och iakttagelser, och mål som att arbeta vidare med barnens uttrycksförmågor. På förskolan måste inte ett barn uppnå ett mål inom ett visst område, men strävan efter kunskapen ska finnas med i den pedagogiska verksamheten. Genom skapande verksamhet kan barn dock elaborera ett kunnande och ett medel för att åstadkomma någonting annat. Forskare påstår att skapande och estetiska aktiviteter är till hjälp för barn att lära sig andra ting. Pedagoger som väljer att använda musik i sin verksamhet kan vara till hjälp för att skapa en atmosfär som är varm och välkomnande. Musiken kan även vara till hjälp för att lära sig om sin sociala omvärld, dess värderingar och beteenden men även ämnen som matematik med mera.

Holmgren (2014) skriver att i förskolan kan sång vara en vanlig aktivitet som sätter musik på kartan men sången kan också användas som både medel och/eller innehåll. "När sångaktiviteten är innehållet kan det till exempel handla om att lära sig en sångtradition, i ett förskolesammanhang till exempel Luciasånger. Sångtexten förmedlar också ett innehåll, att en spindel kan klättra upp för en tråd", skriver Holmgren (s. 44).

Holmgren beskriver hur det är vanligt att pedagoger på förskolan väljer att arbeta utifrån olika teman. Om avdelningen arbetar med bondgård som tema kan det förekomma sånger om bondgårdsdjur. Musik fungerar alltså som ett redskap för att synliggöra det aktuella ämnet.

3.2 Pedagogens uppdrag

Pedagogen Johanna Still (2011) kom i sin doktorsavhandling "Musikalisk lärandemiljö", fram till att pedagoger lägger vikt vid att berömma samt bejaka barnens agerande vid en musikaktivitet. Still menar att pedagoger har som uppgift att få barn intresserade och rikta sin uppmärksamhet mot vad pedagogerna anser vara av betydelse för barnen att lära sig. För att fungera i samhället längre fram i livet måste barnen, med hjälp av pedagogerna, utveckla

olika slags kunskaper och kompetenser, där förmågan att kunna kommunicera och ha en social kompetens är avgörande. Pedagogerna ska kunna erbjuda barnen möjligheter att utveckla förmågor som att vara kritiska, kapabla till att lösa problem och kunna samtala med hjälp av olika språk och uttrycksformer. Att kunna samarbeta och tänka över situationer är också läroämnen som pedagoger bör erbjuda barnen, skriver Still.

Still skriver också att synen kring vad som är sådan kunskap som utvecklar barns lärande ständigt ändras. Med det ändras även undervisningsmetoder som aldrig kommer att förbli statiska. Synen som finns på lärande och kunskap idag talar om för pedagogerna att de ska välja en metod och ett innehåll som är givande för barn, det vill säga ett mål att sträva mot. Det är pedagogernas uppgift att främja ett barns lärande. Men samtidigt ska pedagogerna uppmärksamma barnens samspel med varandra och reflektera över hur stor del i barnens lärande det påverkar. På förskolan börjar, på ett eller annat sätt det livslånga lärandet där barnet utvecklas och lär sig med andra. I det ingår även olika kulturarv som pedagogerna förmedlar. I en pedagogisk verksamhet ska pedagogerna skapa förutsättningar för barnen genom att exempelvis fånga upp vardagliga situationer som barn kan få tänka och reflektera kring. Detta innebär att både personalen och barnen måste vara öppna för att lärande ska inträffa. Ett barn får elaborera kunskap om någonting eller kunskap som står i fokus under en undervisningssituation. Hur lärandet genomförs är av samma betydelse som det sätt på vilket ett barn lär. Barnen förväntas att lära sig vissa saker i samband med förutsättningar som pedagoger skapar. Dessa grundförutsättningar kan vara mål, process och resultat. Målen som pedagoger ska följa finns i läroplanen samt styrdokument men dessa mål måste anpassas både efter barngrupperna men även individuella för sig. Processen för barnen speglar sig i hur verksamheten är uppbyggd. Det innebär att pedagoger skapar situationer där det aktuella i verksamheten blir synligt för barn.

3.3 "Alla kan"

Universitetslektorn i didaktik Anna Erhlin (2012), tar i sin avhandling "Att lära av varandra" upp att många förskolelärare anser sig själv vara otillräckliga gällande musik. Det vill säga att de anser sig själva sakna kunskap kring att sjunga eller spela instrument med barn. En pedagog ska kunna fokusera på vad musik kan tillföra. Musiken skulle kunna vara ett hjälpmedel för lärande om gemenskap och samhörighet. Varje pedagog ska ta vara på sin kompetens och inte anse att musik är någonting komplicerat. Dessa åsikter är vanliga då musik kan förknippas med bland annat instrumental skicklighet. Därav kan denna brist på pedagogernas tillit till sig själva bli problematisk. Det kan resultera i att musiken och dess spontana sånger försvinner ur en verksamhet. Däremot kan musikstunder med en sångpedagog eller musiklärare ta plats men vid endast bestämda tider, vilket kan ses som negativt. På grund av denna syn på musik föddes en "alla kan" diskurs fram. Diskursen innebar att man inte behövde vara duktig på att sjunga eller spela musik vilket även kan ge barnen ett synsätt kring musik där det inte krävs någon djupare kunskap. Diskursen innebär också att alla kan ta del av och spela musik. Detta blev dock ifrågasatt då det ansågs att pedagoger behöver kunskap kring sång och hur barnens röst utvecklas. Det som stod i fokus var i detta fall att pedagogerna skulle ha kompetens till att ta upp sånger i lämpliga tonarter baserat på barnens röster. Detta arbetssätt skulle hjälpa barns språkutveckling men även den

musikaliska utvecklingen. Många pedagoger använder sånger som en utgångspunkt för att barnen ska känna sig trygga och för att skapa en relation mellan barnen.

3.4 Individens tolkning av musik

Pedagogen och forskaren Mats Uddholm (2008) skriver i sin bok "Pedagogen och den musikaliska människan" att samma slags musik kan uppfattas olika av två individer beroende på individens "bagage". På grund av att människor upplever musik individuellt, kopplas musiken till ens egna personliga erfarenheter. En faktor som kan ha stor betydelse för hur vi upplever musik är tradition. Om en individ inte kan tolka de intryck som framförs genom sina sinnen blir dessa intryck meningslösa. För vissa kan en sång förmedla någonting vackert och betydelsefullt medan andra bara hör buller och ljud. Detta har alltså med tidigare erfarenheter att göra eller det så kallade "bagaget". Musikaliteten kan å andra sidan visa sig vara bredare om individen har upplevt många olika ljud, exempelvis olika musikstilar. Det som kan vara viktigt för en individs bredd i musikalitet är öppenheten i mötet mellan tradition och spontanitet, skriver Uddholm.

3.5 Tillgänglighet

Still (2011) visade i sin bok att barn som får chans att uppleva musikaliska miljöer blir stimulerande i deras musikaliska utveckling. En musikaliskmiljö är en viktig förutsättning för utveckling och lärande hos små barn. Det handlar om kvalitet och inte kvantitet inom de musikaliska aktiviteterna för den musikaliska utvecklingen hos ett barn. Ett barn vill skapa mening och förståelse kring sin omgivning men individen påverkar och påverkas av den omgivningen den är en del av.

Still fortsätter med att synen på hur människor tar till sig och konstruerar sin omvärld är olika. Ett synsätt är att personen i fråga själv genom en aktivitet gör upp en förståelse för sin omvärld. Varje barn ingår i någon slags omgivning och det är genom att iaktta och påverka sin omgivning som ett barn konstruerar sin omvärld. Lärande sker då genom tankeutveckling i form av strukturer samt som processer som sätts igång i samband med möten som sker med omvärlden. Det är när barn är nyfikna, utforskande och aktiva som de får nya insikter av omvärlden.

3.6 Identitet

Still menar att vissa sånger där barnen uppmärksammas genom att exempelvis sjunga barnens namn är främjande för varje barn. Sånger som exempelvis "Ja må han/hon leva" synliggör varje barn som en unik och betydelsefull person med en egen personlighet och identitet.

Enligt universitetslektorn och psykologen Seija Wellros (2007) innebär identitet en personlig och individuell gestaltning. Det som är genomgående för en individs identitet är att personen är en och samma individ oavsett situation, plats eller ålder. Självbild hos varje individ kan uppfattas som en röd tråd som finns konstant genom livet. Den röda tråden är märkt av individuella drag i utseendet, karaktärsegenskaper och livserfarenheter. Varje individ är unik på sitt sätt och bär med sig erfarenheter som kan vara väldigt individuella. Vi kan ana hur en äldre person var i sin ungdom på samma sätt som vi kan ana hur en yngre

person kommer att vara när den blir äldre. Det är den personliga individualiteten som finns med oss hela livet och som vi alltid bär med oss.

3.7 Barns språkliga strategier

Bente Eriksen Hagtvet (2004) som är professor i specialpedagogik skriver i sin bok *Språkstimulering* att varje barn är unikt och lär sig på sitt eget sätt. Vissa barn brukar språk genom att sätta en etikett på objekt samt individer i sin närhet. Barnet har en tendens att samla på sig information kring föremål och viktiga personer i sin omgivning. Andra barn använder språket på så sätt att de uttalar fraser med social innebörd. Barn handlar även olika gällande imitation av vuxna. Vissa barn upprepar det de hör vuxna säga medan andra skapar ord mer på egen hand. Andra barn kan vara mer tillbakadragna och använder inte de ord eller meningar de faktiskt förstår. Barn kan alltså börja använda sig av språket på olika sätt med olika utgångspunkter och alla sätt har sina fördelar. När man uppmärksammar dessa skillnader som barnen har gällande språkutvecklingen kan man bättre förstå olikheterna i barns språkliga utveckling.

4. Teoretisk utgångspunkt

I detta kapitel kommer vi ta upp perspektiv som vi anser har betydelse för vår undersökning samt redogöra för teorier vi har som utgångspunkt.

4.1 Lärandeperspektiv

Läroartbildaren och professor inom estetiska ämnen Lars Lindström (2002), skriver i boken "Om konstarter och matematik i lärandet" att begreppet förståelse är en central innebörd för att kunna applicera kunskaper på ett nytt område. Överspridningseffekten som även kallas för transfer är detsamma som att undervisa barnen på barnens nivå, det vill säga undervisa så att barnen och elever förstår. Det är genom det här perspektivet som det äldre begreppet "lära genom konsten" har fått en ny betydelse. Debatten som handlar om estetiska ämnen i skolan menar att estetiska ämnen inte främjar samverkan och används otydligt och utan någon vidare tanke. För att förstå vad estetiska ämnen kan tillföra måste pedagoger skilja på lärande *i*, *om*, *med* och *genom*. Överspridningseffekter är, enligt Lindström påverkade av perspektivet *om* och *i* och kan leda till lyckliga tillfälligheter, det vill säga extra kunskap som överförs vid ett lärande moment oplanerat av pedagogen. Lärande *med* och *genom* estetiska uttrycksformer har som mål att barnen eller elever ska få en djupare förståelse för exempelvis ett ämne.

Holmgren (2014) redogör att lära *i* samt *om* musik innebär att musikkunskapen är i centrum vilket också blir målet med aktiviteten. Det pedagoger och barnen kommunicerar under musikstunden kopplas till *om* perspektivet. *I* däremot handlar om vad barnen fokuserar sig på under musikaktiviteten. Att lära *med* musiken innebär att realisera exempelvis ett objekt för barnen genom ett musikaliskt tillvägagångssätt. Om barnen är intresserade av en annan kultur eller ett annat land kan musiken vara till hjälp att synliggöra en del av de landets kultur. Musiken blir där fall ett hjälpmedel och inte mål för lärandet. För att som pedagog synliggöra något sådant för barnen behöver inte pedagogen ha en djupare musikalisk kunskap. Att lära *genom* musik, innefattar att musik är ett hjälpmedel i ett mer studerande arbetssätt, där musikens uppgift är att vara bärare. Musiken kan inta olika roller, vilket utgör en skillnad mellan att lära *genom* samt *med* musik. Läraren kan använda sig av musik när det finns tillfälle för aktiviteten. Syftet eller målet med aktiviteten kan då mer vara att synliggöra och igångsätta, än att studera, förstå eller ifrågasätta.

4.2 Det sociokulturella perspektivet

Den ryska pedagogen och psykologen Lev S. Vygotskij levde mellan 1896- 1934 och ägnade sig åt den psykologiska forskningen. Han utvecklade en psykologisk teori om hur individen med hjälp av tecken som till exempel talspråket avläser och begriper sin omvärld. Den psykologiska teorin beskriver även att känsla och tanke hör ihop och bildar en enhet (Vygotskij, 2010).

Still (2011) skriver att Vygotskij ansåg att ett barns utveckling och dess omgivning hör ihop som en del av det sociokulturella perspektivet. Lärande och utveckling bildar enligt perspektivet en helhet och bör inte skiljas åt. Ett lärande sätter igång då en individ är ett med sin omgivning. Från början är upplevelsen ny men med tiden och mer bekantskap börjar lärande att bli mer tydlig. Detta synsätt på lärandemiljö kan ses som en cirkel då tänkande och handlande flätas samman.

Still menar också att kunskap är knuten till en social och historisk kontext. Från födseln samlar barnet på sig erfarenheter och med hjälp av dessa erfarenheter bygger barnet upp en förståelse för saker och ting. Med hjälp av andra människor i ett barns omgivning samlar barnet på sig ny kunskap och kunnande utöver det barnet redan har i sitt bagage. Alla dessa kunskaper och kunnande övergår till ny kunskap. Inläringen är en betingelse för utveckling. Utveckling är någonting specifikt och kan summeras i strukturer. Strukturer kan ses som ett slags schema, i schemat finns likheter och sammanhang som hör ihop. Förändringarna i dessa scheman förutsätter att tänkande når högre nivåer. Utveckling i sådana fall utvecklas genom skapande av olika strukturer genom inläring.

4.3 Samspel

Roger Säljö (2005), som är professor i bland annat pedagogisk psykologi skriver i boken ”Lärande och kulturella redskap” att individer kommunicerar med varandra varje dag och det gör vi genom språket eller redskapet som Vygotskij kallade det för. Språket är levande och kreativt och när vi tar tillvara på språket och vänjer oss vid det, blir vi kulturella varelser. När ett barn lär sig att tala och kommunicera med andra tar barnet till sig andras kunskaper samt perspektiv som kommer att uppfattas som naturliga från barnets ögon. När en individ ska förklara hur den känner och blotta sina innersta tankar och känslor kommer individen att använda ett slags språk som används många gånger förr. Språket är något vi lär oss när vi föds och någonting vi för vidare innan vi dör. Under tiden vi lever utvecklar vi vårt språk genom exempelvis våra erfarenheter. Människor samspekar och tar tillvara på sin omgivning genom kulturella redskap som språk och fysiska redskap, som också kallas för mediering. Exempel på medierande redskap skulle kunna vara en trumma, en penna eller en gitarr. Människors fysiska handlingar och deras sätt att minnas saker och ting på är kopplade till hur vi använder oss av de medierande redskap som finns till hands, skriver Säljö.

Professor i pedagogik, Olga Dysthe (2003) diskuterar i sin bok ”Dialog, samspel och lärande” kring det betydelsefulla inom inläringsteorin i den sociokulturella analysmetoden. Hon menar att lärande till största delen har med relationer till andra att göra. Det är genom deltagande och samspel, genom språk och kommunikation som lärande kan ske. Lärande sker alltså i relation till andra människor i sin omgivning och är därför större än den processen som brukar ske inom en individ i samband med lärande.

4.4 Tänkande som process

Pedagogerna Lundgren, Säljö och Liberg (2012) skriver i boken ”Lärande, skola, utbildning” om Jean Piaget som levde mellan 1896-1980 och är en av dem mest betydelsefulla forskare inom samhällsvetenskapen. Synen på barnens utveckling, men även utbildning inom skolväsendet, har påverkats utifrån Piagets teoretiska perspektiv. Piaget var biolog och detta resulterade i att han hade en annorlunda syn på utveckling, vilket resulterade i ett annorlunda teoretisk perspektiv. Det som forskaren mest intresserade sig för och inriktade sig på var hur kunskaper kan utvecklas. Fokus låg inte på att mäta intelligensen hos barn och få fram ett ”resultat”. Det viktiga var att förstå hur ett barn resonerar kring någonting och varför ett barn har en viss föreställning om omvärlden. Det Piaget såg som relevant i hans forskning var att synliggöra tänkande som en process och inte som produkt av någonting annat. Att fokusera

sig på processen som ett barn går igenom istället för resultatet i slutänden är viktigt då det kan vara till hjälp att förstå barnet djupare inpå.

Still (2011) synliggör att barnet under sin uppväxt utvecklar tankeprocesser i olika faser. Barnets kognitiva processer, det vill säga tänkande, börjar med det sensomotoriska stadiet. Barnet får i början av sina levnadsår genom fysisk kontakt med omvärlden uppleva världen genom sitt eget perspektiv. Under denna period imiterar barnet människor och upplevelser kring sig, vilket resulterar i att de utvecklar förståelse för omvärlden.

Still (2011) beskriver och redogör i sin avhandling för musikforskare som anammat Piagets teorier kring tänkande, eller det så kallade kognitiva utvecklingen. Musikforskare menar att musik är en kognitiv process. Barnet tar hjälp av sina sinnen för att fastställa olika musikupplevelser. Dessa musikforskare jämför Piagets sensomotoriska aktiviteter med barnets improvisationsförmåga när de för första gången ska musicera. Det forskarna kommit fram till är att barnens språkliga och musikaliska utveckling båda har en koppling till interaktion och samspel.

5. Metod

I metodavsnittet tar vi upp hur den kvalitativa undersökningen har gått till, för- och nackdelar, och hur metoden kan fungera som redskap. Efter det redogör vi för urvalet av respondenter för att senare i texten redogöra för hur vi sammanställde intervjufrågorna. Därefter kommer genomförandet av intervjuerna, validitet, datainsamling och transkribering. Vi förklarar hur vi resonerade under processen av transkriberingen av intervjuerna och resultatanalysen. Sist tar vi upp den etiska aspekten kring vårt arbete.

5.1 Kvalitativ metod

Universitetslektorn Staffan Stukát (2011) skriver i sin bok ”Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap” att de vanligaste metoderna för att göra en pedagogisk studie är att utföra en kvalitativ eller en kvantitativ studie. Baserat på vårt undersökningsområde valde vi att fokusera på den kvalitativa metoden och redogöra för den. Hermeneutik har varit en viktig del i utvecklingen av den kvalitativa synen. Professorerna i statsvetenskap, Peter Esaisson, Mikael Gilljam, Hendrik Oscarsson och Lena Wängnerud (2012) skriver i handboken ”Metodpraktikan”, som handlar om samhällsvetenskapliga forskningsmetoder, att med hermeneutik menas läran om läsning och tolkning.

Stukát (2011) fortsätter med att i en kvalitativ undersökning läggs tonvikt bland annat på holistisk information. Det innebär för den kvalitativa metoden att se helheten och dess betydelse, istället för att fokusera på små delar i resultatet av forskningen. Huvudsyftet med den kvalitativa metoden är att forskaren tolkar och tillägnar sig resultat de fått fram.

5.2 Intervju som vetenskapligt redskap

Esaisson et al. (2012) menar att vid samtalsintervjuer är det respondenternas egna uppfattningar och tankeställningar som står i fokus. Därför valde vi att fokusera på samtalsintervjuer vilket resulterade i att vi kunde analysera pedagogernas resonemang. Syftet med intervjuerna är alltså att förstå hur pedagogerna själva upplever sin värld. När vi valde att ägna oss åt en kvalitativ undersökning med samtalsintervjuer så det vetenskapliga redskapet i empirin, behövde vi inte vara källkritiska utan det var pedagogernas egna föreställningar som vi ville åt. Föreställningarna kan varken uppfattas som falska eller sanna. Det vi uppmärksammade, och var noga med var att våra egna fördomar och föreställningar om hur ett svar bör bli eller vara inte synliggjordes.

Etnologen Signe Bremer (16/09/13) föreläste om att vi som forskare inte ska tro oss veta mer än svarspersonen, då vi är där för att få reda på hur pedagogerna själva uppfattar saker och ting i fråga. Vi ville samtidigt låta den intervjuade ta plats för att få reda på så mycket information som möjligt vilket är en av fördelarna med att arbeta utifrån den kvalitativa metoden.

5.3 Strategiskt urval

Stukát (2011) beskriver vad ett strategiskt urval, det vill säga en metod för att välja respondenter inför intervjuer, innebär. Eftersom vi ägnade oss åt en kvalitativ studie, fokuserade vi oss på en liten grupp pedagoger. Studiens intervjugrupp representerar inte pedagoger i stort. Stukát fortsätter med att forskare inte ska generalisera i en sådan

undersökning som vi ägnade oss åt, vilket vi inte hade någon avsikt att göra. Vi ansåg att uttalanden från sex stycken respondenter var tillräckligt för denna studie, dels på grund av tidsplanen och dels för att vi hoppades på att vi kunde få fram de svar vi sökte i en liten intervjugrupp. Dessutom skulle inte mer data kunna tillföra något nytt i samband med vårt mål i arbetet då vi hade en specifik frågeställning. Det strategiska urvalets storlek bestämde vi tidigt i vårt arbete. Vi fick uppskatta hur lång tid det kunde ta att genomföra intervjuer och transkribering.

Esaisson et.al. (2012) ger blivande forskare några råd som vi bör förhålla oss till i samband med en undersökning. Vi valde som vi tidigare tagit upp sex stycken pedagoger. Ett råd var att vi skulle bibehålla en vetenskaplig distans till pedagogerna som vi skulle intervjuar. En av oss hade en personlig relation till två av pedagogerna. Esaisson et.al. beskriver riskerna med att intervjuar en individ som forskaren har en bekantskap med. Det kan orsaka att intervjuaren kommer under intervjun att förstå och tolka det respondenten säger utan att ifrågasätta uttalanden. Problematiken kan även uppstå då forskaren väljer att inte ställa följdfrågor för att det skulle kunna uppfattas befängt och självklart. Vi kom överens om att den av oss som inte har en relation till pedagogerna i fråga skulle intervjuar dessa. Ytterligare en fördel med det arbets sättet var att pedagogerna eventuellt lättare skulle kunna öppna sig för en person man inte ska ha en fortsatt relation till. Ett annat råd som vi utgick ifrån var att välja ut pedagoger som inte är var "subjektiva" specialister på området, det vill säga pedagoger som var opartiska i sitt resonemang kring musik.

Respondenterna i vår undersökning bestod av tre manliga och tre kvinnliga pedagoger. Arbetserfarenheten sträckte sig från två år till minst 10 år. Åldersspannet på respondenterna sträckte sig från 25 till 45 års ålder. Dessa faktorer som rör individerna ansåg vi var passande i denna undersökning då vi var ute efter variation, det vill säga olika slags tankar och kriterier beroende på bland annat arbetslivserfarenhet.

5.4 Inför det praktiska genomförandet

Vårt mål när vi sammanställde intervjuerna var att hitta en röd tråd i det som framkom i samtalen med våra respondenter, det vill säga finna svar på forskningsfrågorna ovan. Bremer (16/09/13) redogjorde i sin föreläsning att intervjun är en "sluten värld" i jämförelse med en observation, där olika personer kan uppfatta saker och ting på olika sätt. På grund av att intervju är en mer intim situation funderade vi noga kring vilka frågor vi ville ställa. Bremer synliggjorde att forskare bör undvika frågor som kan likna ett förhör, exempelvis "Vad?" samt "Hur?" frågor. Vi uteslöt även ledande frågor. Början på frågor som "Hur upplever du...?", "Ge exempel...", "Kan du utveckla...?", "Vad anser du...?" använde vi oss flitigt av då det ger ett större utrymme för intervjupersonerna att kunna formulera ett svar. Intervjuaren ska enligt Esaiasson et.al. (2012) formulera sig på ett sätt så att svars personen förstår vad forskaren är ute efter. Esaisson et.al. skriver att frågor kan uppfattas olika beroende på hur vi väljer att formulera dem. Vi funderade noga på hur frågorna skulle ställas och formuleras, för det finns alltid en möjlighet att vi som forskare inte uppfattar frågorna som en svars person gör, på grund av att vi är såpass insatta i arbetet att förväntningar kan styra.

Under frågeformuleringen tog vi vara på att vi har makten att strukturera frågorna. Vi försökte därför att formulera dessa på ett enkelt sätt så att både forskaren och respondenten skulle hålla sig inom ramarna för intervjun. Följdfrågor är någonting vi ansåg gynna vår intervju baserad på den utvalda metoden, på grund av information som kan tillkomma. Stukát (2011) skriver att som forskare kan man dokumentera en intervju på olika sätt, antingen anteckna det som sägs eller spela in det. Om man antecknar det som sägs kommer exempelvis pauser inte att framhävas i anteckningarna, vilket kan vara till en nackdel. Därför bestämde vi att den av oss som skulle intervjua pedagogerna skulle spela in samtalet. Fördelen med att spela in samtalet var att vi kunde få med pauser och röstläge. Vår tanke var att skapa en förtrolig atmosfär där den som intervjuar respondenten kan samtala i lugn och ro. I en sådan miljö får respondenten chans att öppna sig mer och de behöver inte påverkas av andra. Vi valde att ta på oss rollen som forskare under intervjun för att då kan den som intervjuar fokusera sig på respondenten och dess tankar. När det är två forskare inblandade kan det bli problematiskt då respondenten skulle kunna känna sig iakttagen och ”osäker”. En nackdel med att vara en forskare under intervjun är att forskaren kanske missar väsentliga saker. Om två forskare är med under intervjun så kan de uppfatta saker och ting på olika sätt och de kan också välja att fokusera sig på olika ting under intervjun.

5.5 Genomförandet

Stukát (2011) beskriver att miljön påverkar ~~är när man utför~~ en intervju. Vi valde att gå till förskolorna där vi träffade pedagogerna som skulle intervjuas. Miljön där vi genomförde intervjuerna var respondenternas arbetsplatser. Vi resonerade så att det är där de kunde känna sig avslappnade och självsäkra. Pedagogerna valde själva ut ett mindre rum där det skulle vara tyst och avslappnat.

Tanken var att vi skulle intervjua tre pedagoger var. Fördelarna med att arbeta på detta sätt var att vi kunde avlasta varandra, men även så att vi skulle kunna se och intervjua utifrån olika perspektiv, trots att vi utgick ifrån samma frågeställningar. På grund av en sjukdom fick dock den ena intervjua fyra respondenter och transkribera dessa. Intervjufrågorna som ställdes till varje respondent finns med som bilaga (bil. 1) i slutet av arbetet.

Vi bestämde att vi kunde ställa vilka följdfrågor vi ville bara de var relevanta för undersökningen och arbetet. Vi var överens om att respondenterna skulle få ta plats och att det var deras beskrivningar och åsikter om arbetet med och kring musik i förskolan som var viktiga. Vissa svars personer pratade mer än andra vilket ledde till att följdfrågor inte alltid var aktuella då samtalet flöt på och vi kände att vi inte hade mer att tillägga.

Den person som intervjuar behöver vara social i intervjusituationer. Faktorer som hur en forskare rör sig, ställer frågor, betar sig och har ögonkontakt spelar en roll under en intervju då respondenten kan påverkas av den som intervjuar. Om intervjun är oseriös eller om den som intervjuar skrattar eller verkar vara stressad så kommer detta att påverka respondentens svar. Vi diskuterade kring hur vi skulle föra oss under intervjun och hur vi på bästa sätt skulle kunna vara beredda på det oväntade. Vi kom fram till att vi skulle vara professionella och visa stor respekt för våra respondenters åsikter och tankar.

5.6 Intern validitet

Esaisson et.al. (2012) menar att vi som forskare kan dra slutsatser inom ramen för vår undersökning. Dessa slutsatser benämns som intern validitet. Möjligheten att generalisera det forskare fått fram benämns som extern validitet. Vårt fokus låg inte på att generalisera. Vårt mål och vår ambition med studien var att få fram svarspersonernas tankar och reflektioner kring musik som innehåll och metod.

5.7 Datainsamling och transkribering

Stukát (2011) skriver att en kvalitativ analys av intervjuerna är mycket tidskrävande. Både transkriberingen och arbetet med att jämföra och analysera de olika intervjuerna är ett ansträngande arbete. Hade vi haft för många intervjuer att analysera hade det funnits en risk att arbetet hade kunnat bli ytligt.

Samtliga intervjuer spelades in med hjälp av en smartphone för att göra det möjligt för oss att göra en transkribering. Vi transkriberade ord för ord så noggrant som möjligt, då transkriptionen skulle ligga till grund för studiens resultat och slutsatser. Stukát (2011) skriver att transkriberingen kan ta lång tid. Om en intervju pågår i en timme kan transkriberingen ta upp till fem timmar. För att spara tid kan en forskare välja ut vissa stycken som den transkriberar. Vi tog lärdom av detta och skrev ner allt som hade sagts och vid behov undvek vi små ljud eller upprepanden av ord. Vi var noga med att skriva vem som hade sagt vad. Respondenten fick olika symboler medan vi fick etiketten ”intervjuaren” på alla transkriptioner för att underlätta för oss själva. Vid pauser bestämde vi att de skulle markeras med tre punkter (...) och längre pauser i samtalet skulle antecknas som (*Paus*). Om talet var ottydligt markerade vi stycket med ”otydligt tal”. Gester eller ljud som eventuellt kunde vara av betydelse för att förstå meningen skrevs ned i parenteser. Vi var noga med att vara konsekventa för att underlätta för resultatanalysen.

Vi hade sex stycken personer att intervjua och intervjufrågorna innefattade tio frågor och vi hade utrymme att ställa uppföljningsfrågor till vissa. Några av respondenterna svarade på frågor mer självmant och hade mycket att tillägga utöver ”huvudfrågorna”. På grund av att skalan av svars personer var relativt liten valde vi att transkribera hela intervjuerna, från första ordet som ställdes till sista ordet som sades av intervjupersonen. Vi vill även påpeka att vi valde att transkribera på det viset för att vi ansåg att all information vi fick skulle vara relevant för vår undersökning, det vill säga utgöra svar på studiens forskningsfrågor.

5.8 Analys

När vi började skriva på resultatdelen hoppades vi få fram teman utifrån frågeställningarna. Vi hade en översikt av vad som hade sagt av alla respondenter vid intervjutillfällena och tanken var att det i resultatet skulle kunna uppfattas olika teman. Dessa teman eller punkter skulle fungera som en röd tråd där läsaren själv skulle få en överblick av vad som hade sagt vid intervjutillfällena. Utifrån respondenternas uttalande fann vi dock likheter och olikheter och kunde urskilja dessa och strukturera upp texten. Resultatredovisningen är uppbyggd både av citat och berättande text där den berättande texten är en sammanfattning av vad en eller flera respondenter berättar.

5.9 Etik

Esaisson et.al. (2012) skriver om några etiska råd som vi forskare bör följa när vi skriver ett examensarbete. När vi förberedde oss inför datainsamlingen, som innebar att samla in material inför undersökningen, hade vi några saker i åtanke. Respondenterna skulle veta att allting som sägs ingår i en studie. Om en individ efter intervjun skulle misstycka att informationen skulle få ingå i undersökningen skulle denna begäran respekteras.

Vetenskapsrådet (2002) tar upp i ”Forskningsetiska principer” fyra krav som ska skydda individer vid forskning. När vi skriver om våra respondenter följer vi dessa fyra krav. Det första kravet är informationskravet där forskaren ska informera intervjuaren om vad deras roll i forskningen är. Intervjuaren ska veta att deltagandet är frivilligt och de har rätt att avstå ifrån intervjun. Det andra kravet är samtyckekravet. Det innebär att intervjuaren självant beslutar sig för att delta i undersökningen utan påtryckning eller påverkan av forskaren. Det tredje kravet vi följde var konfidentialitetskravet. Detta kan vara det viktigaste kravet att följa för att intervjupersonerna inte ska kunna identifieras. Det finns alltid risker att oavsiktligt identifiera en respondent därför var vi noga med att i resultatdelen hålla respondenternas identitet konfidentiella. Det sista kravet som vetenskapsrådet gav är att uppgifter som vi samlat in endast skulle användas som forskningsunderlag. Detta råd heter ”nyttjanderådet” och det innebär att vi inte får låna ut, för kommersiellt eller andra icke-vetenskapliga syften, data som vi samlat in. Till sist frågade vi respondenterna om de är intresserade av att läsa vårt examensarbete, vilket var en rekommendation av vetenskapsrådet. På grund av att pedagogerna skulle vara anonyma men deras arbetsplatser skulle nämnas i examensarbetet talade vi om att området där förskolan är förlagd, samt förskolans inriktning, skulle nämnas i texten.

6. Resultatredovisning

I detta kapitel redogörs de resultat vi fick utifrån intervjuerna. Vi valde att sammanfatta samt citera respondenternas utsagor under intervjuerna, det vill säga de utsagor som bestyrker de givna resultaten. Kapitlet är strukturerat efter olika teman som framkommit under bearbetningen av studiens data. Därmed blir texten mer lättläst och förståeligt för läsaren. Kapitlet inleds med en kort presentation av pedagogernas arbetsplatser.

6.1 Presentation av respondenterna arbetsplats

Vi valde att besöka fyra förskolor i Göteborgs - och Partilleområdet och intervjua sex olika pedagoger. Fyra av pedagogerna arbetade på två olika förskolor och resterande två arbetade på var sin. En av förskolorna hade en uttalad musikprofil, vilket innebär att de nästan enbart arbetar med musik som didaktiskt och pedagogiskt arbetssätt. Två av förskolorna hade ingen specifik inriktning. Den sista förskolan var en Reggio Emilia inspirerad förskola. Vi valde att kalla pedagogerna på förskolan med musikprofil för **MP1** och **MP2** och de övriga pedagogerna för **P1**, **P2**, **P3** och **P4**. Detta på grund av utlovad anonymitet till respondenterna och ett sätt att underlätta för läsaren. Vi valde att kalla oss själva för **intervjuaren**.

6.2 Barnens behov i fokus

Samtliga respondenter vi intervjuade var ense om att alla barn på deras avdelning visar ett stort intresse för musik, vare sig det gäller en klassisk sångsamling, om de själva får spela på instrument eller om pedagogen sätter på en låt på radio eller cd. Nästan alla pedagoger hade någon form av musikaktivitet varje dag. Aktiviteterna varierade beroende på vilken pedagog som hade aktiviteten och pedagogens kunskap kring musicerande. Musikaktiviteterna kunde vara spontana eller planerade, beroende på hur det såg ut i verksamheten, berättar en del av respondenterna.

MP1: Varje dag är det både planerat och spontant, ibland är det mer planerat i det planerade och ibland är det både och ibland är det bara spontant.

Tillgänglighet var en viktig aspekt som kom upp. Hälften av respondenterna berättade om att tillgänglighet är viktigt. Precis som allt annat material, som exempelvis kitor och papper, så handlar tillgängligheten här om att låta barnen få uppleva och testa olika varianter av instrument.

P1: När vi har instrumenten så tillgängligt som vi har så märker man då vilka som tar fram vilka instrument, hur använder de dem, vilka sitter och försöker hålla takten med sångerna, vilka vill spela lite för sig själv... Just att man bejakar detta ska man säga musikskapande dem har.

MP2: Ja, vi har instrument på varje avdelning i en liten låda med trummor och maracas och så som barnen kan hämta. Vissa perioder så kan ju barnen börja kasta instrument istället för att spela och då får man förklara vad dem är till för. Ibland så skapar de ju egna musiksamlingar och de känns givande för oss.

Många av respondenterna hade önskemål om att få mer musik i verksamheten, större lokaler och bredare utbud av instrument. De önskade även att instrumenten skulle vara ännu mer tillgängliga för barnen så att de bara skulle kunna få sätta sig och spela när det passade dem

själva. En av respondenterna önskade att det fanns någon med kunskap kring instrument och musik för det hade barnen säkerligen uppskattat.

MP1: Jag vill att en eftermiddag eller en förmiddag, som en planerad aktivitet, att musikrummet är öppet för vem som vill, så att barnen kan komma dit. Och så har man ställt fram lite olika, som ett smörgåsbord, så att barnen kan utifrån sin egen önskan, komma ihåg att *åh den där låten gillar jag och det instrumentet tycker jag jättemycket om* och så får de spela på det en stund. Att kunna gestalta sina kunskaper utan att någon har bestämt innan.

P2: Men jag skulle vilja ha ännu mer sådant, och ännu mer skapande, fritt skapande i olika material. Vi har haft en hel del, jag har bara jobbat här i tre månader. Vi har haft en hel del mallar här, som egentligen inte har sin plats i förskolan för dem behöver skapa fritt.

Intervjuaren: Man målar utifrån något då?

P2: Ja man får en mall på pappret där dem ritar och färglägger och det främjar ju inte någon kreativitet utan det är bara att rita av.

Respondent **P4** trodde att dennes förskola fokuserade mer på andra saker som exempelvis matematik och att de inte funderade så mycket på att musik också kan vara viktigt.

P4: Nu är fokusen på matematik här nu i kommunen så det har kanske kommit lite i förgrunden men det finns inget som säger att man inte kan, att inte matematik och musik kan gå hand i hand.

Respondent **P2** berättade att man kunde få med alla barn på tåget när man arbetade med barn och musik. Respondenten menade också att om det är roligt så kommer lärandemomentet med automatiskt och man behövde inte ha en bra sångröst när man arbetade med barn i förskolan.

P2: Man behöver inte vara någon skönsångare för att sjunga, det är inte jag, jag är ingen skönsångare, men jag tycker ändå det är roligt. Och som med all kunskap så är det glädjen som ska till i början.

6.3 Musik som innehåll respektive metod

Samtliga respondenter var överens om att musik är ett bra kommunikativt verktyg i verksamheten när det kommer till språkutveckling. De tyckte att musik i sig är givande och att man får mer än bara språk på köpet, som gemenskap, trygghet och samspel.

P1: Och sen också när vi har musik och man sjunger så är det väldigt mycket man tänker så med språkutveckling. Jag har läst och förstått att sjunga och så där det gynnar ju språkutvecklingen något väldigt mycket.

En av respondenterna reflekterade kring musik och språk när det kom till de allra yngsta barnen. Respondenten ansåg att det är fascinerande att en del barn på avdelningen sjunger med i sånger innan de kan säga orden i sig. Respondenten ansåg även att musik är ett bra sätt för att skapa kontakt med barn.

MP1: Jag jobbar med småbarn och de har inget språk oftast, för nuförtiden börjar barnen när de är ett år, då kan de ju inte ens prata och då är det, det är så lätt att få kontakt när man använder musik. Så det är gratis kontakt där direkt.

Många respondenter berättade om hur viktigt det är med glädje och hur lätt man får kontakt med barnen via musiken. När det är kul och lustfyllt för en själv så tycker oftast barnen också det. När ett barn upplever glädje så blir barnet också nyfiket och därigenom lär sig lättare. Musikaktiviteter underlättar läs - och skrivinläringen påstod en respondent.

P2: Det här med sång och musik, rytmiken framför allt rytmer, och även rim och ramsor kanske inte kommer in i ert här nu, men det är också en sådan grund då för att lättare ta till sig språket sen. Så jag kan säga förstadiet till att få ett rikt språk.

Några respondenter var överens om att musik som innehåll respektive metod ibland går hand i hand med varandra. En musikaktivitet kan både bli en matematisk eller språklig undervisningsstund. Respondent **P1** reflekterade kring vad som är viktigt när man arbetar med musik och barn och hur en musikaktivitet kan användas i mer än bara lärande situationer.

P1: Vi har musik, men varför har vi musik? Och varför väljer vi den musiken just då. Ibland på eftermiddagarna så kan det ju vara att man sätter på lite musik här, så kan fyra dansa där inne medan jag plockar upp här snabbt i några minuter. Det kan ju vara en sådan användning av musiken också, så det är inte bara det att vi har vi suttit på vår kammare och tänkt att nu, nu har vi den och den låten för den anledningen. Utan ibland är det också av praktiska skäl att man märker att dem måste få röra lite på sig, och vi vill gärna att dem inte springer runt och då får man hitta ett forum för dem att det är ok för dem att springa runt.

De flesta respondenterna tog upp exempel kring hur de arbetade med musik och matematik. Samtliga respondenter som nämnde matematik, belyste att även dans är en förekommande aktivitet. Ofta när de arbetade med musik fanns dans med i aktiviteten. Där får man automatiskt med saker som motorik, kroppsuppfattning och rytm samtidigt som det är glädjefyllt, förklarade samtliga respondenter.

MP2: Vi jobbar mycket med siffror och det finns jättemånga sånger om siffror, fem små apor och fem fina fåglar så vill man jobba med matematik så finns det sånger. Det finns sånger om stor och liten så vill man jobba med det så finns det.

Intervjuaren: Det är bara hitta något som passar bara.

MP2: Ja, egentligen. Vad man än vill jobba med så finns det sånger eller musik om det och om det inte finns så kan man hitta på eget.

Respondenterna med musikprofil berättade att musiken ska genomsyra verksamheten. Den ska finnas med i allt de gör. Respondenterna tyckte att musik i sig är väldigt givande, vilket gjorde att undervisningen blev lustfylld.

MP2: Vi vill ju att musik ska vara i allt det vi gör, att musik ska vara i allt. Vi jobbar med vatten nu o då hittar man sånger som handlar om vatten. Just för att få med det vi gör genom musik. Just det att använda musik som metod, sjunga om det man arbetar med och sen även att man pratar om det man sjunger om. Vad sjunger vi om, ta Imse vimse spindel som spolas bort men vad betyder det att något spolas bort, handlar om förståelse om ord och så. Musik som redskap i det vi arbetar med. Vi arbetar på båda sätt och vill ha med båda.

MP1: Musiken, dels så står den för sig självt. Använder man musik, musiken är ett universellt språk, det är ett extra språk som vi har med oss alla från början. Och det är så kul att använda det då. För att fortsätta ha det språket då. Och det skapar feelgood. Man kan ha det bara, utan

att ha någon metod eller innehåll i sig, den är superviktigt men sen är det också det här, det som du gick igenom, båda de här. De går hand i hand kan man säga.

6.4 Att skapa sig en identitet

Några respondenter pratade om hur självklart det är med musik och att den finns med överallt när man växer upp. Musiken hörde ihop med ens personlighet och identitet. Respondenterna berättade att musiken är språkutvecklande och identitetsskapande och dessutom är det roligt både för barnen och som ett arbetssätt för pedagogerna.

P4: Vi brukar använda en trumma som vi har och sjunger om alla barnen så skickar vi runt trumman och sjunger om varje barn så får det barnet trumma och det är speciellt när man får trumman för det blir fokus på det barnet just då.

Angående målen för musikaktiviteter hänvisade respondenterna ofta till identitetsskapande.

P3: Och just det här med att sitta och lyssna på musik och få välja sin egen låt, det handlar mycket om identitetsskapande. Det är mycket... dels är det mycket roliga diskussioner som kommer upp. Vad innebär det till exempel när Sean Banan sjunger ”*Sluta ha så lagom kul?*”. Det blir sådana bra diskussioner runt det hela. Och så just det här att man inte får säga att någon annans låt är dålig.

Respondenten **MP1** ville att barnen skulle bli säkra i sina röster. Sång och identitet hör ihop mycket menade respondenter och försökte hålla sångerna på barnens nivå så att de skulle kunna sjunga med. En sång med låga tonarter skulle kunna bli svårt att sjunga med till.

MP1: Men också det att stärka identiteten, för vågar man använda sin röst på många olika sätt så får man bättre självkänsla. Det är identitetsfrämjande att våga använda sin röst helt enkelt. Och det är roligt när barnen sjunger själva, när barnen går och trallar på sångerna i sin lek, då tänker dem ju inte på att dem sjunger. **Intervjuaren:** Spontansång?

MP1: Ja, spontansång ja och då innebär det att dem är trygga med sin röst och vågar använda den.

6.5 Trygghet och gemenskap

Samtliga respondenter var överens om att samlingar där det fanns musik skapar en trygg känsla. Musik skapar en gemenskap och det leder till samspel i barngruppen. Musiken skapade en lustfylld stund där glädjen är en central del menar respondenterna.

MP2: Det är gemenskapen som är grunden för att lära sig olika saker här hos oss och har man inte glädje eller känner sig trygg så är det svårt att lära sig andra saker så det är övergripande mål över hela huset och sen tillkommer ju språket.

P4: Vi håller fortfarande på att skola in barn och då är samlingen som en stor del, de tycker att det är väldigt roligt, det är glädjefyllt och det ska vara en lustfylld stund och de tycker om att sjunga. Och det om trumman som jag berättade, att alla barn blir uppmärksammade och att barnen ser vem som är här idag.

Ett av målen som en av förskolorna hade var att försöka få bort konkurrenstänkandet som finns i samhället. Musik är ett bra medium och metod för att komma fram till vissa mål berättar en respondent.

P2: För det tycker jag att vi har för mycket av i vårt samhälle, att man alltid ska vinna. Det är bara att titta på topplistan här nu, de tio populäraste tv-programmen, alltihop jag tittade på igår är bara tävlingar. Så där tycker jag att vi har ett uppdrag i skolan att fokusera på det att, alla är bra på sitt sätt och alla kan vara med. Sen kan man utveckla sången väldigt mycket, man kan ha grupper, man kan välja sånger, kan göra uppträdande och men, med målet att det ska vara roligt att man ska ha kul tillsammans och att man samarbetar och kommunicera, och inte att vinna. Det är viktigt.

Respondent **P1** berättade att musik är ett verktyg där alla barn, oavsett ålder, kan ta till sig musiken på sitt eget sätt utan att pedagoger behöver tänka på att den ska anpassa musiken till en ett- eller treåring. Respondent **P2** tyckte att det viktigaste när det kommer till att arbeta med barn och musik är att det ska vara en glädjestund och det därigenom automatiskt blir ett lärandemoment.

P2: Ja, det är för att få in glädjen i barnens vardag. Och därigenom att dem blir nyfikna och lär sig lättare, lättare att lära och sen så är det också en, ett mål är ju att det underlättar läs - och skrivinläringen sen.

När några utav respondenterna började prata om känslor blev vi intresserade och undrade hur de tänkte och hur de arbetar med samt kring känslor i samband med musik.

Intervjuaren: Är det mycket diskussioner om känslor, hur musiken kan förmedla känslor?

MP1: Ja, det försöker jag också få med. Och jag försöker också välja sånger ibland som talar till känslorna som barn connectar så om det är en sorglig sång som handlar om något sorgligt. Då får de kontakt med sina känslor och då kan det bli så jobbigt att de inte vill vara med i den sången men det är ändå, då har dem, får dem ju kontakt med sina känslor. Så jag försöker välja så det inte bara är sådana här käcka pulskraftiga sånger så jag försöker variera.

Respondent **P1** pratade om samlingarna där de försöker få in och förmedla känslor på olika sätt. Pedagogen vill visa olika sinnesstämningar för barnen i en berättelse eller sagor genom musik.

P1: Och där har vi gjort ett litet urval med klassisk musik, bergakungens sal med Per Gynt, just för att få fram sinnesstämning och känslöstämning också. Jag märkte att första gången vi hade vårt lilla ihop plock av musik så märkte vi att, det skulle ju följa sagan när det som händer i den att man skulle vara arg och ledsen och glad. Och man märkte på barnen att (knäppte med fingrarna) snapp, så tog de in de känslöstämningarna som musiken förmedlade på ett sätt som vi aldrig kan få in om vi genom att bara berättar sagan och dramatisera sagan med barnen. Så det har vi använt väldigt mycket och det är väldigt populärt.

Vidare berättade samma respondent om hur musiken påverkar barnens känslöstämningar.

P1: Det jag märker, har märkt mest som kan fånga barnen just i känslöstämningar är ju klassisk musik om man hittar stycken. Att det är många gånger går (gör en flygande gest med handen) och så ser man att, de är i musiken. Till skillnad från poplåtar eller så, för då blir det mer, jag ska inte bara säga dans för det är inte bara. Men då blir det dans. Då är det rytmen som gäller för den är nog så viktig. Att man har någon rytm och glädje. Och framför allt att det ska finnas, som allt i grunden att det ska finnas någon glädje i det hela och så ska vi hitta något mer syfte för barnen än att det bara är roligt.

6.6 Traditioner och kulturarv

Två av respondenterna tog upp kultur - och traditionsarvet i intervjuerna.

P1: Och sen är det ju också då när vi har sånger att vi har även ett uppdrag som traditionsbärare att vi försöker ta upp sånger som liksom traditionell lite grann att jag tänker på påsk och midsommar och jul, kanske man tänker extra på det att, vilka sånger brukar man traditionellt sjunga och barnvisor som Bä bä vita lamm, Imse vimse spindel, Ekorre satt i granen, som, de barnsångerna som nu är traditionella barnsånger, att det finns en tanke bakom varför vi sjunger just de sångerna också.

En annan respondent ifrågasatte detta och resonerade på följande sätt:

P3: Men det jag menar är att man ska ta barnens perspektiv och utgå ifrån vad barnen vill. Och när dem får välja fritt, vad är det för musik dem väljer? Det är vi som väljer de här klassiska, man tycker att det som är det viktiga, att vi måste värna om vårt kulturarv, det här gillar barn. Men när frågar barn, vad dem gillar. Det är ingen som går igång på dem sakerna.

Respondent **P3** tyckte att de traditionella sångerna kunde bli lite ”tradiga”, de har tagit bort de traditionella ramsorna innan maten. Men istället har ramsorna ersatts av en lite mer teoretisk musiklektion där barnen får räkna noter och klappa i takt.

P3: ”Vi har en fyrtakt som sitter på väggen. Där det är fyra fjärdedelsnoter. Och så får ett barn om dagen få gå och ta bort eller stätta dit noter. Liksom en på varje. Det står 1, 2, 3 och 4 ovanför. Och så får dem sätta dit, och så klappar vi de takterna. Så sätter de på 1:an och 3: an så räknar vi in och så där. En, två, tre, fyr – En (Klapp med händerna), två, tre (Klapp med händerna), fyr och så kör vi den några vändor. Och det är väldigt häftigt liksom för de lär sig takter. De lär sig väldigt fort.

Vidare förklarade **P3** om syftet bakom detta. Barnen får lära sig en förförståelse för hur noter fungerar och hur det kan gynna framtida musikmöten i skolan.

P3: Grejen är att det där kan jag tycka att den traditionella sångsamlingen när jag sitter och spelar gitarr och alla sjunger, det blir inte så mycket att barnen uttrycker sig och att dem kommunicerar med musik. Dem sitter ju där och det blir en samaktivitet eller vad vi ska kalla det för. Men det är inte så mycket hur dem uttrycker sig. Det är snarare mer att dem ska ju mer rätta sig in i ledet så att säga.

Respondent **MP2** och intervjuaren började diskutera hur det ser ut på andra förskolor där de inte använder sig utav musik i verksamheten. Respondenten tänkte kritiskt kring läroplanen.

MP2: Vi ser ju vad musik och sång gör, hur man får med barnen och vad som händer med språket. Det är hemskt att det är så lite musik. Jag kollade på läroplanen igår när jag hörde att ni skulle komma, vad som sägs om musik och det är egentligen ett mål som tas upp i läroplanen om att man ska använda det som uttrycksform. Som musik och bild. Mycket av det som står där får man genom att arbeta med musik men rent konkret står det inte om musik och vi ser ju hur viktigt det är och hur mycket det ger.

MP2: Jag tycker att musiken borde finnas med i läroplanen betydligare sett i o med... sen kan man ju jobba med alla de målen genom musik men det borde vara mer tydligare. Det är tråkigt då musik glöms bort och de som bestämmer vet inte riktigt hur det ser ut i verkligheten.

6.7 Studiens huvudresultat

Resultatet som framkom väldigt tydligt är att respondenterna anser att musik som innehåll och metod hör samman. Oberoende på vilken inriktning förskolan hade, eller hur mycket musik som var aktuellt på avdelningen, talade respondenterna om samma positiva aspekter som är utvecklande för ett barn genom musikaktiviteter. Dessa positiva aspekter är språkutveckling, glädje, samspel, identitet och gemenskap. I förskolans värld är miljön och atmosfären en viktig del av barnens inläring. Musik påverkar förskolan på ett positivt sätt grundat i respondenternas uttalanden. Eftersom resultatet ser ut såhär, menar vi att pedagogerna ser positivt på musik som redskap och som någonting utvecklande. Vi uppfattade å andra sidan att pedagoger inte uppmärksammar läroplanens uppdrag kring musik på det viset att innehåll och metod inte ses som enstaka delar utan som en helhet. Mål och syfte är vad varje pedagog ska utgå ifrån för att främja barnets utveckling. Att känna till innehåll och metod vid varje aktivitet är nyckeln till framgång.

Vi vill dock påpeka läroplanens del i detta där läroplanen är skriven på ett sätt som kan tolkas olika men som pedagoger ändå kan enas kring. Uppdraget kring estetiska ämnet hamnar i skymundan i läroplanen beroende på den genomgående diskursen på förskolan. Andra ämnen än just musik framgår mer tydligt, vilket tyder på samhällets syn på musik och vad som anses vara viktigt. Vi är inte ute efter att generalisera och vi vill uppmärksamma pedagogernas engagemang kring musik som innehåll och metod då de på ett eller annat sätt följer detta uppdrag. Det vi vill påvisa genom resultatet är att läroplanen behöver vara mer tydlig och tala om hur estetiska ämnen kan vara till hjälp som en metod i arbete med barn då alla pedagogerna påstod att musik skapar glädje hos barnen. Samhällets syn på musik i skolsammanhang är inte positivt därför är det viktigt att musik tar en stor plats på förskolan då skolan inte nödvändigtvis kommer att erbjuda barnen estetik. Då är det viktigt att ett barn är medveten om att musik finns inom sig själv och att den kan vända sig till den estetiska världen och kombinera ämnen som musik och matematik.

7. Diskussion

I detta kapitel relaterar vi vårt resultat till tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter och diskuterar fram slutsatser utifrån detta. Kapitlet inleds dock med en metoddiskussion.

7.1 Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av den kvalitativa metoden och i efterhand anser vi att detta var ett rätt fattat beslut då resultatet är i linje med det vi strävade efter att undersöka. Det positiva med metoden har varit att få träffa olika respondenter i en intim miljö där respondenterna kunde öppna upp sig för oss. Vi anser dock att respondenternas öppenhet även berodde på hur vi som intervjupersoner valde att hantera situationerna. Vi fick bekräftat att vi handlade rätt i att samtala kring hur vi skulle bete oss under intervjun. Inte minst i hur vi valde att strukturera upp intervjufrågor för att få ut så mycket information som möjligt. Vi valde att intervjua respondenterna en och en för att respondenten inte skulle känna sig för iakttagen. Vi bestämde även att den av oss som hade tidigare relation med två av pedagogerna inte skulle intervjua dessa. Dessa val är vi nöjda med, samtidigt anser vi att det hade varit lärorikt att ha intervjuat respondenterna tillsammans på grund av att vi har olika syn på saker och ting. Detta skulle kunna leda till fler frågor. Å andra sidan skulle respondenterna kunna känt sig för utfrågad och med metoden vi valde ville vi intervjua pedagoger, inte förhöra dem. Som vi tidigare nämnt valde vi sex stycken pedagoger som skulle ingå i vår studie. I efterhand anser vi att vi skulle hunnit med fler respondenter då tiden fanns men det gällde att prioritera. Fler respondenter skulle ge oss större överblick över hur pedagoger i Göteborgs förskolor ser på musik som innehåll och metod. Å andra sidan är vi inte ute efter att generalisera och resultat som vi skulle fått fram hade endast berört de inblandade pedagogerna. Oberoende på hur resultatet blev verkade många av pedagogerna fundersamma kring läroplanens uppdrag under intervjun angående musik som innehåll och metod. Vi förväntade oss inte att pedagogerna skulle tala om för oss exakt hur de arbetade utifrån uppdraget men vi trodde att vi skulle få mer konkreta svar utifrån intervjun. Vi är jättenöjda med data vi samlat in och hur vi kunnat synliggöra detta för läsaren samt analysera och diskutera den. Som forskare hade vi en bild av vår undersökning och vårt uppdrag var att få respondenter att förstå vad vi var ute efter men även varför. Det vi borde varit tydligare med var varför vi valde att fördjupa oss i just musik som innehåll och metod. Å andra sidan hade vi inte för avsikt att påverka respondenterna på något sätt då deras utsagor stod i centrum.

7.2 Musik som innehåll och metod

Pramling Samuelsson et al. (2008) redogör att förskoletiden är en tid för barn som gynnar deras utveckling och kommande lärande. Människor har olika uppfattningar kring vad lärande är. Vissa tror att lärande kan vara påfrestande och slitsamt för barn och då kan en skapandemiljö, där estetiska uttryck används, vara något som tar bort press och skapar en spännande och glädjefylld verksamhet.

Samtliga respondenter talade om att barnen i deras barngrupper uppskattar musik vare sig det är en traditionell sångsamling, en sångsamling där barnen själva får spela instrument eller en musikaktivitet där barnen får lyssna på radio eller cd. Enligt pedagogerna är barnen alltså öppna för olika slags aktiviteter gällande musik. Barnen kan se musiken som en undanflykt

från den vardagliga miljön vilket i slutändan främjar barnen då barnen får en mer spännande och glädjefylld miljö. Å andra sidan anser vi att pedagoger måste arbeta med musik utifrån syfte och mål, planerat innehåll och metod. Det är viktigt att variera aktiviteter för barnen. Om ett barn får uppleva upprepade aktiviteter med musik är det inte säkert att barnet kommer att uppskatta detta. Nackdelen kan då bli att barnet inte känner sig utmanad och då finns det en risk att barnet inte utvecklas i aktiviteten. Istället kan aktiviteten uppfattas som tråkig och ansträngande. Vi som pedagoger har som uppgift att utmana barnen, vilken lek eller aktivitet det än är, och vi måste tänka på att variera aktiviteterna som vi planerar.

MP1: ”Musik är ett universellt språk, det är ett extra språk som vi har med oss alla från början.” Detta påstående talar om för oss att vi inte behöver kunna prata för att kommunicera eller uttrycka oss. Vi som pedagoger har ett svårt jobb när vi ska arbeta med de yngsta barnen då de inte kan tala. Men om vi kan kommunicera med hjälp av musik så är användningen av musik en bra metod för språkutveckling.

Både **P1** och **MP2** ser på musik i verksamheten som någonting en pedagog inte behöver ha någon djupare tanke om. Det kan ibland vara givande att inte ha en förbestämd aktivitet. Ibland talar musiken för sig själv. Då kan barnen själva ägna sig åt det de tycker är roligt, utvecklande och utmanande och då skapar barnen ett eget innehåll och metod för att lära sig saker och ting.

Tre av pedagogerna ansåg att tillgängligheten när det gäller instrument är viktigt. Dessa pedagoger har instrumenten tillgängliga för barnen i verksamheten. Barnen fick själva ta fram instrumenten och spela under dagen när de ville. En intressant kommentar som kom fram under intervjun sades av **MP2** vilket var att barnen kan vid vissa tillfällen börjar slänga instrumenten istället för att spela med dem. Vi kan tänka oss att pedagoger är rädda om material som finns på avdelningen och väljer därför att inte ha det tillgängligt för barnen. Ändå anser **MP2** att tillgänglighet av instrument blir givande då barnen ägnar sig åt egna musiksamlingar. Förskolor har en budget att tänka på och om saker går sönder så är instrument, inte nödvändigtvis men ofta, dyrt att ersätta. Detta kan vara en anledning till att vi ser förskolor som ”låser” in sina instrument och har gitarren upphängd utom räckhåll för barnen. Pedagoger har också som uppgift att lära barnen att vara varsam om saker i förskolemiljön. Men om vi aldrig låter barnen testa eller spela på instrument så kan barnen heller inte lära sig hur de fungerar. Barnen vet inte per automatik att en trumma är lika ömtålig som en krita. Så när instrumenten finns tillgängliga för barnen så kan det skapa ett lustfyllt lärande.

Barnes (2006) menar att barn i det svenska skolväsendet ska bli erbjudna en undervisning utifrån barnens behov. Kreativitet är en stor kraft bakom alla uppfinningar som skapats historiskt av människan. De kreativa och estetiska uttrycken hos en människa bör uppmärksammas, för utan dem hade inte uppfinningar, konstverk och arkitekturer funnits. Med anledning av detta är det synd att kreativiteten inte uppmärksammas mer i det svenska skolväsendet.

P2 önskade mer fritt skapande som främjar kreativitet på avdelningen då barnen får använda mallar som underlag när de ska måla och rita. Det är viktigt som pedagog att ständigt reflektera kring sitt arbete. **P2**:s reflekterade över skapande, eller saknaden av det fria skapandet, ser vi som något positivt då barnen behöver skapa fritt för att utvecklas. Detta uttalande hör samman med att barnen behöver få en chans att vara kreativa, att kunna skapa någonting utifrån fantasin.

Pramling Samuelsson et al. (2008) skriver att förskoletiden är en viktig tid för barn och det fortsatta lärandet. Musik som metod och innehåll står skrivna i förskolans läroplan och bör därför följas. Nästan alla respondenter talade om att musik förekommer mer eller mindre varje dag på avdelningarna. Detta talade om för oss att pedagogerna ser på musik som någonting givande och användbart.

Holmgren (2014) ser på sång som metod på två olika sätt. Det ena är när innehållet i en sång kan härledas till en tradition, som när Luciasången sjöngs vid juletid, och det andra är när barnen lär sig att ”regn faller ner” och spindlar klättrar upp för trådar, som i Imse vimse spindel. Holmgren menar att det förekommer att pedagoger ofta väljer ett arbetsätt utifrån rådande teman. Under temans gång kan sånger som passar in vara aktuella. Det som står i fokus i sådana situationer är att förverkliga det aktuella temat och inte bestämma ett innehåll eller aktivitet. **MP2** berättade om deras arbetsätt som handlade om att hitta sånger och låtar som passar in på olika teman. **MP2** använde musik som metod för att lära ut innehållet i sitt tema. På deras avdelning går innehåll och metod hand i hand.

Många av respondenterna berättade om deras arbete kring musik och matematik. **MP2** talade om att arbetslaget arbetar mycket med matematik och att det finns oändligt många sånger om just matematik (exempelvis ”Fem små apor”, ”En elefant balanserade” och ”Tio små indianer”). **Intervjuaren** påpekade då att det gäller att hitta sånger som passar, vilket **MP2** höll med om. Metod och innehåll går även här hand i hand när pedagogen lär ut matematik.

Pedagogerna på förskolan med musikinriktning berättade om hur musiken används i verksamheten. Musiken ska finnas i allt som genomförs. **MP2** redogjorde för ett tema om vatten som pågick på avdelningen, vilket innebar att sångtexter med vatten var aktuella. Enligt pedagogen användes musik som metod och **MP2** gav även barnen en chans att diskutera kring sångens innehåll. Vi uppfattade detta som ett genomtänkt arbete kring innehåll och metod.

Det de flesta respondenterna var överens om var att musik är ett bra kommunikativt verktyg när det gäller språkutveckling. Musik i sig är ett givande koncept. Musik kan hjälpa barn att utvecklas inom många områden. Förutom språkutveckling så var gemenskap, trygghet och samspel något som respondenterna strävar mot att arbeta med. **MP1** påpekade att yngre barn brukar sjunga med, trots att de inte förstår orden eller kan ljuda dem. I samband med det ansåg respondenten att eftersom barnen i fråga är såpass små, är musik ett bra tillvägagångssätt och metod till att skapa kontakt, vilket utgör ett innehåll. Att barn uppmärksammar musik och sjunger med innan de kan prata är ett intressant fenomen då det kan betyda att barnen ser på musik som någonting tilltalande, spännande och lustfyllt. Många respondenter talade om hur viktig glädjefaktorn är och att det är enkelt att få kontakt med barn genom musik.

När en pedagog själv tycker en aktivitet är rolig och lustfylld tycker barnen det med. På så sätt kan man fånga barnens intresse på ett enkelt sätt. Det är genom glädjen som ett barns nyfikenhet växer och det är då som barnen även lär sig lättare. Och därför ser vi detta som en utgångspunkt i att arbeta med musik som metod. Om ett barn lättare lär sig genom musik kan barnet också lättare ta in annan kunskap.

Still (2011) hävdar att miljön är en av de viktigaste aspekterna i ett barns utveckling. Ett barn strävar efter att förstå sin omvärld och det är viktigt att uppmärksamma, att individen själv påverkar sin omgivning lika mycket som den påverkas. Till begreppet identitetsskapande hör **P4**:s uttalande kring hur personalen uppmärksammar varje barn på avdelningen i en musikaktivitet. I aktiviteten ingår trumma som redskap där trumman blir skickad runt i en cirkel till varje barn och när trumman hamnar hos ett specifikt barn är det just det barnet som hamnar i fokus. Det arbetssättet ser vi som en blandning av innehåll och metod, då innehållet blir musik och metoden blir att uppmärksamma varje barn och bygga upp dess självkänsla. Musikstunden är inte komplicerad på något sätt och barnen brukar enligt respondenten tycka att det är ett roligt moment. Under en sådan aktivitet är omgivningen viktig. En musikalisk miljö, som genom sång och med trumman som ett medierade redskap, uppmärksammar varje barn, blir till en genomtänkt process med ett syfte och ett mål av arbetslaget.

Ehrlin (2012) skriver om ”alla kan” diskursen som innebär att man inte behöver kunna eller vara duktig på att spela instrument eller musik för att ta del av eller utöva musik. Pedagoger är förebilder för barnen och pedagoger ska visa för barnen att man inte behöver vara bäst på att exempelvis sjunga eller spela instrument. Pedagoger bör visa barnen att en person är bra som den är och att man duger som man är, oavsett sin musikaliska nivå. Viktigast av allt är att visa för barnen att alla kan, oberoende på vilka förutsättningar man har.

7.2 Att skapa sig en identitet

Uddholm (2008) menar att två individer kan uppfatta en och samma låt på olika sätt. Sången kan för några förmedla någonting vackert och för andra vara oljud. Musik är någonting som upplevs i en persons inre och resulterar alltså i en personlig erfarenhet.

Några av respondenterna talade om att musik är någonting självklart för alla människor. De påpekade såväl att musiken hör ihop med personens identitet och personlighet. Vi har tagit upp att respondenter påpekade att musik bland annat hjälper till språkutveckling. I den diskussionen kom även begreppet identitetsskapande upp, som var ett vanligt påstående bland respondenterna. Musik kan vara en nödvändig byggsten när ett barn bygger upp sin personlighet och identitet. Musik finns överallt under tiden en person växer upp. Beroende på vilken omgivning ett barn ingår i får den höra olika slags musik. Låtar som spelas på radio idag, blir den musik som dagens barn får växa upp med och för dem blir denna slags musik det normala, det de känner till. Musik hjälper till att skapa vår identitet.

Still (2011) skriver om att nyfikenhet och utforskande är nödvändiga för att barn ska kunna få nya insikter. Vi ser ett samband med det och **P3**:s uttalande om att barnen på **P3**:s förskola, som får välja egna sånger, vilket handlar enligt respondenten om identitetsskapande. Även diskussioner kring vad sångerna handlar om tar plats. Exempel på det är en av Sean Banans

låtar och meningen ”*Sluta ha så lagom kul*” och vad denna mening innebär. Sådana diskussioner tolkar vi som att barnen intar en forskarposition och börjar tänka kring den språkliga innebörden, i det ingår även nyfikenheten. Å andra sidan kan det vara så att barnen vill diskutera ämnet musik för att det ämnet är intressant just då. Lärande och identitetsskapande sker trots allt i samband med möten i individens omvärld.

Wellros (2007) skriver att självbild kan ses som en röd tråd som finns med individen genom hela livet. Det är viktigt att tänka på att vi som pedagoger har som uppgift att förbereda barnen för skolan där andra ämnen som svenska och matematik är prioritet. Hur kan vi vara säkra på att barnen kommer fortsätta sjunga och att självsäkerheten och den röda tråden, som vi ser hos ett barn på förskolan, kommer att frodas vidare i en annorlunda omgivning? Vi kan bara förbereda ett barn för skolan och det är pedagogerna som kommer efter oss som förhoppningsvis kan ha med musik som inlärningsmetod, i samma utsträckning som i förskolan.

MP1 strävade efter att barnen skulle bli säkra i sin röst. Sång och identitet hör ihop enligt respondenten och för att barnen ska kunna sjunga med är det viktigt att hålla sångerna på barnens nivå. **MP1** förklarade att en individ som vågar använda sin röst på många olika sätt gynnar processen i att få en bättre självkänsla. Om ett barn vågar använda sin röst är det identitetsfrämjande. Barn som sjunger spontansånger tänker inte alltid på att dem sjunger. Det innebär att barnen är trygga med sin röst och vågar använda den menade respondenten. Om vi utgår ifrån att barn som vistas i en musikalisk miljö ofta spontansjunger, vilket gör att språket frodas och barnet får en bra självkänsla av det, så är musik ett bra lärande och utvecklande verktyg.

7.3 Den traditionella förskolan

Enligt förskolans läroplan (2011) är förskolans uppdrag att föra över det svenska traditionsarvet och historia. Två av respondenterna hade delade åsikter kring just tradition. En av pedagogerna påpekade att vissa högtider som exempelvis jul är viktig att uppmärksamma då sångerna är traditionsbärande. Det finns alltså en tanke bakom varför dessa sånger uppmärksammas i arbetslaget. Även här går innehåll och metod hand i hand. Pedagogerna lägger alltså grunden för barnens vidare utveckling. Det är inte självklart att barnen förstår att julsånger är traditionsbärande under förskoleåldern men de kan anknyta till kunskapen senare under uppväxten. **P3** ansåg att när man använder sig av traditionella sånger utgår man inte ifrån barnens perspektiv. Barnen får välja sånger och dessa sånger brukar oftast vara nya. De äldre eller traditionella sångerna är ingenting barnen går igång på enligt pedagogen. Barnen är produkter av sin omgivning. Om ett barn märker att en vuxen tycker att aktiviteten är lustfylld och spännande kommer barnen tycka detsamma. För att fånga ett barns intresse måste vi intressera barnet för det vi vill förmedla. Kan det vara så att barnen inte går igång på traditionella sånger på grund av att pedagogerna inte visat engagemang? Å andra sidan kan det vara så att pedagoger väljer att fokusera på annat och få in nya rutiner på avdelningen. Ska inte pedagoger erbjuda barnen traditionella sånger på grund av traditionsarvet och historia men även nya sånger. Pedagogerna skulle även kunna skapa musik med barnen för att fånga in dem. Det är tidskrävande och pedagoger kan anse sig själva inte ha tillräcklig kunskap kring musik. Vilken aktivitet det än är måste pedagogen tänka ut ett syfte, mål och bästa

tillvägagångssätt för att skapa ett lärandemoment. Vi skapar förutsättningar för barnen i arbetslaget, vi väljer ut vad barnen ska få en chans att uppleva. Det ligger i våra händer att låta barnen få utveckla sin fantasi och kreativitet, därför ska en pedagog inte utgå ifrån vad den har för åsikter utan se saker och ting från barnens perspektiv.

7.4 Lärandeperspektiv

Holmgren (2014) synliggör fyra olika perspektiv inom musik, att lära *i*, *om*, *med* och *genom* musik. Läran *i* musik handlar om vad barnen riktar sin uppmärksamhet mot i en musikaktivitet. Läran *om* handlar om musik som står i centrum. Läran *med* musik innefattar att pedagogen synliggör ett ämne eller ting. Att lära *genom* musik innebär att musiken blir ett verktyg i ett lärandemoment. Vi hade tidigare i texten uppmärksammat **MP2** uttalande kring att musik ska finnas i allt pedagoger gör på avdelningen. Dessa fyra perspektiv bildar enligt oss en helhet. Man kan dock använda varje del för sig, de går hand i hand med varandra. Läran *med* musik ser vi som innehåll och läran *genom* anser vi vara metod. Respektive respondenter uttalade sig aldrig om dessa fyra perspektiv men de redogjorde mer eller mindre för ett arbetssätt som talar för att dessa fyra perspektiv används. Alltså verkar dessa perspektiv genomsyra musikaktiviteter. Vi ser på musik på djupet. En pedagog bör känna till dessa fyra lärandeperspektiv för att känna någon mening i arbete med musik. Innehåll och metod är på ett sätt sammankopplade med lärandeperspektiven vilket gör att arbetet kan bli betydligt lättare ifall man har förförståelse och ser en mening och hur det kan främja en barngrupp.

7.5 Det sociokulturella perspektivet

Still (2011) skriver att enligt det sociokulturella perspektivet bildar barnens utveckling och dess omgivning en helhet och bör därför inte åtskiljas. Ett barn börjar lära sig i samband med sin omgivning, en så kallad lärandemiljö. Barnet samlar på sig kunskaper med hjälp av individer i sin närhet.

Kunskapen byggs på under barnets uppväxt vilket resulterar i att nya kunskaper bildas. Barnen utvecklas hela tiden och med en givande och lärorik miljö kan det vara enklare att se resultat. Barns utveckling och omgivning hör ihop, vilket genomsyrar hela undersökningen då gemenskap är grundläggande för att lära sig olika saker, vilket framgår tydligt under texten. I våra ögon är det sociokulturella perspektivet en av byggstenarna på samtliga avdelningar baserat på respondenternas uttalanden.

7.6 Språk och Samspel

Säljö (2005) menar att människor har lärt sig samspela genom att först och främst lära sig kommunicera språkligt. Om vi inte kan kommunicera med varandra, kan vi inte ingå i ett sammanhang, vilket resulterar i att vi inte kan vara sociala varelser. Eriksen Hagtvet (2004) redogör att barns språkliga strategier är unika. En strategi är att barn samlar på sig information för att senare i skedet namnge saker och ting i sin omgivning. En annan strategi är att barn imiterar vuxnas språk och det finns självklart även barn som på egen hand försöker att uttala ordet så fort barnet har förstått ordet i fråga. **MP1** talade om att de minsta barnen som inte kan kommunicera än, det vill säga ljuda ett ord, sjunger med under sångsamlingar. Även om de inte kan kommunicera sjunger de med vilket talar om för oss att de ser en mening med momentet eller tycker att momentet är spännande och kul. Vi anser att vi som blivande

pedagoger är nyckeln till barns utveckling, detsamma gäller miljön som pedagogerna medvetet bygger upp för en barngrupp. Barn får använda medierande redskap under musikaktiviteter, vilket är ett annat sätt att kommunicera på. Som exempel på ett fungerande medierande redskap vill vi uppmärksamma **P4**:s uttalande om samlingar med en trumma. I aktiviteten ingår trumman i metoden där trumman blir ett medierande redskap. Alltså ingår metoden och medierande redskap i en helhet som utgör ett innehåll. Detsamma gäller språk som redskap som kan ingå i en metod och utgöra ett innehåll av samspel eller gemenskap.

P1 talade om att musik är något varje barn oavsett ålder kan ta till sig utan att pedagoger ska behöva tänka på musik som någonting som måste anpassas till barngruppen. Det talar om för oss att, oavsett ålder, kan musik vara ett bra språkutvecklande redskap som vi pedagoger borde ta vara på.

Dysthe (2003) anser att lärande ingår i ett större sammanhang än bara inom själva barnet. Lärande tar plats i relation med andra människor. En musiksamling kan ta plats vid olika tillfällen under en dag, en av dessa situationer är morgonsamlingen. Samtliga respondenter redogjorde för vad musik kan främja, några av dessa var samspel och gemenskap vilket innebär att fler än hälften av barnen eller kanske alla är deltagande. I sådana kontexter börjar ett lärande hos barnen ske. När ett barn är en del av miljön, i detta fall en musikalisk miljö, där musik som innehåll och metod står i fokus blir de musikaliska möjligheterna större. Vårt uppdrag som pedagoger är att bjuda in barnen till en välkomnande miljö som barnen uppfattar som givande och främjande.

7.7 Tänkande som en process

Lundgren et al. (2012) skriver att Piaget i sitt arbete menade att tänkandet fungerade som en process och inte var en produkt av någonting annat. Med andra ord är processen viktigare än resultatet. I läroplanen (2011) för förskolan står det att pedagoger ska ha som mål att sträva efter att varje barn ska utveckla sin förmåga, både skapande och genom att förmedla bland annat tankar och upplevelser, utifrån olika uttrycksformer som sång, musik och dans.

Still (2011) hävdar att barnet under sin uppväxt utvecklar tänkande och det sker i olika faser. Barnets tänkande, eller så kallade kognitiva processer, har det sensomotoriska stadiet som utgångspunkt. Det lilla barnet börjar uppleva världen med hjälp av omgivningen och dess fysiska kontakt med den. Perspektivet barnet utgår ifrån då är sitt eget. Under det sensomotoriska stadiet härmar barnet och samlar på sig kunskap vilket leder till att barnets förståelse om omvärlden utvecklas. Piagets arbete har påverkat det pedagogiska arbetet och ämnet musik har varit ett av dessa ämnen som påverkats. Musik är en kognitiv process menar vissa musikforskare. Med hjälp av sina sinnen kan ett barn fastlägga olika slags musikupplevelser.

MP2 ansåg att musik borde vara mer genomgående och mer tydligt i läroplanen. Enligt respondenten skulle man kunna arbeta med alla mål som finns i läroplanen genom musik. I samband med brist kring musik i läroplanen tog respondenten upp att musiken glöms bort av de som bestämmer då de inte vet hur verkligheten ser ut. Vi anser att musik är en bra metod som har processen i fokus. Förskolan har inga mål att uppnå, å andra sidan handlar det om

strävan att uppnå mål. Respondenterna talade om att musiken skapar glädje och är lustfyllt. Dessa uttalanden synliggör för oss att pedagogerna ser processen i första hand. Att barnen måste få ha en stund som de tycker är spännande för att kunna ta åt sig kunskap. Resultatanalysen har visat oss att barnen uppskattar musik och att det främjar deras läroprocesser. Pedagoger ska uppmärksamma processen i ett barns lärande då vi tror att det kan vara nyckeln till att förstå hur ett barn resonerar.

Som pedagog är det viktigt att inte välja ett arbetssätt utifrån en teori utan kombinera dessa för att det ska bli ett mer givande arbete. Att vara principfast för vilken teori som fungerar bäst är aldrig bra för den egna utvecklingen men även utvecklingen i en barngrupp. Barnen suger åt sig all information de får, barnen vill mer än vad de visar eller kan uttrycka. Musik som är ett sådant brett ämne och område finns i ett barns omgivning varje dag. Musik som innehåll och metod kan däremot vara svårare för respondenterna i fråga att sätta fingret på. Det sensomotoriska stadiet kan enligt oss vara avgörande inför framtida utveckling. Det är viktigt att presentera olika ämnen och uttrycksformer för att barnen ska skapa en värld av möjligheter. .

7.8 Didaktiska konsekvenser för läraryrket

Sammanfattningsvis menar vi att detta examensarbete belyser till mestadels bara fördelar när det gäller att arbeta med musik och barn. Vi vill också poängtera att oberoende av vilka förskolor vi besökte var synen på musik liknande. Det vi kom fram till är att varje pedagog i fråga arbetar med musik som innehåll och metod utan att nödvändigtvis känna till det. Musik som innehåll och metod är ett enkelt knep att bjuda in barnen, samtidigt som pedagoger skapar glädje och samspel i verksamheten som främjar lärandet. Först och främst bör pedagoger uppmärksamma sin kompetens och tro på sin förmåga att kunna vägleda en musiksamling. En musiksamling behöver inte innefatta instrument som gitarr eller piano. En pedagog kan spela på en maracas eller till och med endast använda sina händer för att hålla takten. I samband med att samtliga pedagoger uppmärksammade glädje som en av faktorerna som blir synliga bland barn i arbete med musik vill vi påvisa följande. Pedagogers uppgift är att förbereda barnen för framtiden och ge dem en stimulerande miljö där viljan att lära sig är konstant. Vi som lärare måste på djupet reflektera över våra handlingar och vad vi erbjuder barnen samt vilken påverkan det har på barnen. Denna undersökning har påvisat att musik är någonting nyttigt och givande för barnen och att det är utvecklande. Därav önskar vi att pedagoger skulle förlita sig på sina förmågor och våga använda kroppen och rösten till att skapa musik och visa för barnen att alla kan oberoende på vilka förutsättningar individen har.

Sist men inte minst vill vi uppmärksamma att det här examensarbetet har visat oss att alla lärare tolkar läroplanen på olika sätt och det kan få konsekvenser för barnens förutsättningar på en avdelning. Musik har en liten del i läroplanen och de teoretiska ämnena uppmärksammas mer på grund av att resultat kan komma att visa sig fortare. Musik är ett redskap som kan få barnen att öppna sig och vilja lära sig mer.

7.9 Vidare forskning

Grundat på faktorerna vi fick fram i undersökningen och i samband med tidigare forskning vi redovisat skulle vidare forskning kunna innefatta studier kring musik som innehåll och metod

med tvåspråkiga barn. Undersökningen skulle kunna omfatta flera förskollärare som har sin arbetsplats på avdelningar med tvåspråkiga barn. På grund av att språk, enligt vår undersökning, främjas av musik samtidigt som musik skapar en kontakt mellan barnet och pedagogerna, kan uttrycksformen användas som utgångspunkt. Hur påverkas barns språkliga utveckling genom musik som innehåll och metod om barnet är tvåspråkigt.

8. Referenser

- Barnes, R. (2006). *Lära barnen skapa: Kreativt arbete med barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Bremer, S. (2013). *Föreläsning vid Handels högskola vid Göteborgs universitet*, 2013-09-16.
- Dysthe, O. (2003). (Red.). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Edlund, B., Månsson, L., Bjursell G., & Lagercrantz, H. (2013). *Estetiska skolämnen underlättar teoretiska studier*. Dagens Nyheter. Hämtad 2014-04-23 från <http://www.dn.se/debatt/estetiska-skolamnen-underlattar-teoretiska-studier/>
- Ehrlin, A. (2012). *Att lära av och med varandra. En etnografisk studie av musik i förskola i en flerspråklig miljö*. Örebro universitet: Repro.
- Engelholm, A-M. (1993). *Temasamlingar med tonvikt på rytmik för förskola och lågstadiet*. Mölndal: Förlaget Lutfisk.
- Eriksen Hagtvét, B. (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Esaiasson, P., Giljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Holmgren, Y. (2014). *Musikskap: Musikstundens didaktik i förskolepraktiker*. Malmö: Högberg
- Lindström, L. (2002). Att lära genom konsten. En forskningsöversikt. I Hjort, M., Unander-Scharin, Å., Wiklund, C., & Åkman, L. (Red). *Kilskrift: Om konstarter och matematik i lärandet: en antologi*. Stockholm: Carlsson.
- Lundgren, P. U., Säljö, R., & Liberg, C. (2012). *Lärande, skola, bildning*. Stockholm, Natur och Kultur.
- Läroplanen för förskolan, Lpfö 98. Reviderad, 2011. www.skolverket.se
- Pramling Samuelsson, I., Asplund Carlsson, M., Olsson B., Pramling N., & Wallenstedt C. (2008). *Konsten att lära barnen estetik*. Falun: Scandbook.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Still, J. (2011). *Musikalisk lärandemiljö: Planerade musikaktiviteter med småbarn i Daghem*. Åbo: Akademis förlag.
- Säljö, R. (2005). *Lärande & kulturella redskap: Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Falun: Scand Book.
- Uddholm, M. (2008). *Pedagogen och den musikaliska människan: En bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Förlaget Lutfisken AB.

- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer. Inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad den 16 juni 2014, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Vygotskij, S. L. (2010). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
- Wellros, S. (2007). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur ofta förekommer musik, sång och rytmik aktiviteter i verksamheten?
2. Vilken slags aktivitet förekommer oftast?
3. Vilka redskap används vid musik aktiviteter? Exempel: Instrument, cd skiva, sång
4. Spelar du något instrument?
– Om ja, vad för instrument? – Använder du instrumentet i verksamheten?
5. Kan du ge något exempel på några övergripande mål med era musikaktiviteter?
6. I läroplanen står det att förskolans uppdrag är att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer så som sång, musik och rytmik. Det ska utgöra både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande.
Hur tänker du runt detta i förhållande till vad ni gör här på förskolan?
7. Finns det någon musikalisk aktivitet du skulle vilja se mer av?
8. Erbjuder förskolan några kurser där ni får kunskap kring hur man kan arbeta med musik?
9. Vad tycker du är viktigt när det gäller att arbeta med barn och musik?
10. Övriga kommentarer: